

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
חלק שני — לשון — 50 נקודות
פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
נספחים: נספח 1 — טקסטים; נספח 2 — דף עזר לנבחן.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון — הבנה והבעה

שאלה 1

בילדות החברה מתייחסת לשגיאות של הילד באהדה: מגיבים עליהן בחיובים ובחיזוקים, ואלה מעודדים אותו להמשיך ולנסות גם אם ישגה שוב. אחרי החיובים אומרים לו את המילה או את המשפט באופן הנכון, וכך הוא לומד משגיאותיו ומתקן אותן. לעומת זאת, בבגרות היחס לשגיאות שונה לחלוטין: מפסיקים להתפעל מהן, מותחים ביקורת ואף "מענישים" על הטעויות – פוסלים פתרון, מורידים ציון, מלגלים ומקניטים. יחס כזה מדכא את הרצון לנסות, מעמיס מטען רגשי שלילי ומונע השתתפות בדיון, ולכן היכולת ללמוד מן הטעויות נפגעת: התלמיד מעדיף לשמור את מחשבותיו לעצמו כדי שלא להיפגע.

שאלה 2

א. הטענה המרכזית: רובנו מתקשים מאוד ללמוד מכישלונות – הכישלון אינו מקדם למידה אלא דווקא מונע אותה.

ב. בכל זאת

שאלה 3

סביר להניח שגלי וינרב הייתה תומכת בדרך המוצעת בטקסט 3. בטקסט 3 מוצע ללמד את התלמידים על הכישלונות ועל הקשיים של אנשים מפורסמים ומעוררי השראה, כלומר ללמוד מכישלונות של אחרים. וינרב טוענת שקשה ללמוד מכישלון שלנו משום שאנחנו עסוקים בהגנה על האגו, אבל מכישלונות של אחרים אפשר ללמוד, כי הם אינם פוגעים באגו שלנו. הוכחה מטקסט 2: "בניסויים שנערכו נראה כי אנשים כן הצליחו ללמוד מצפייה בכישלון של אדם אחר" (פסקה ז); וגם: "כשאנחנו שומעים על כישלונות של אחרים אנחנו לא עסוקים בהגנה על האגו שלנו, ולכן גם אין סכנה שנתייאש מהתחום כולו" (פסקה ח).

שאלה 4

א. הטענה הרווחת היא שרק בעלי כישרון מצליחים – כלומר שהכישרון חשוב להצלחה יותר מן המאמץ, ולכן כישלון וקושי מוכיחים שאין לאדם מספיק כישרון.

ב. (2)

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

כישלון כהזדמנות: הקשיים בלמידה מכישלונות והדרכים להתגבר עליהם
רבים מאמינים שכישלון הוא חלק בלתי נפרד מכל תהליך למידה, אולם בפועל קשה מאוד ללמוד ממנו. סקירה זו מציגה את הקשיים הכרוכים בלמידה מכישלונות ואת הדרכים שבהן אפשר בכל זאת ללמוד מהם.

הקושי הראשון נוגע ליחס של הסביבה לטעויות. בילדות טעויות זוכות לחיוך ולעידוד, אך בגיל מבוגר יותר הן גוררות ביקורת, הורדת ציון ולגלוג, ואלה מדכאים את הרצון לנסות (קליימן צופן, 2016). קושי נוסף הוא הפגיעה באגו: הכישלון תופס את כל תשומת הלב שלנו, ובמקום ללמוד ממנו אנו עסוקים בהגנה על הדימוי העצמי, ולעיתים אף נוטשים את התחום כולו (וינרב, 2019). זאת ועוד, תלמידים רבים סבורים שההצלחה תלויה בעיקר בכישרון, ולכן הם רואים בכל כישלון הוכחה לכך שאין להם כישרון, ומפסיקים להתאמץ (שמש, 2017). עם זאת, יש דרכים להתמודד עם הקשיים האלה. ראשית, חשוב ליצור אווירה תומכת: לקיים בכיתה תהליך רפלקטיבי בסבלנות ובעידוד, ולנסח ביקורת כך שתשלב מסרים חיוביים (קליימן צופן, 2016; וינרב, 2019). שנית, אפשר ללמוד מכישלונות של אחרים, שכן הם אינם מאיימים על האגו שלנו, כפי שקורה ב"ערבי כישלונות" (וינרב, 2019). דרך זו באה לידי ביטוי גם בלמידה על הקשיים והכישלונות של אנשים מעוררי השראה, המגבירה את המוטיבציה של התלמידים ואת אמונתם ביכולתם (שמש, 2017). לסיכום, למידה מכישלונות אינה מובנת מאליה, אך יחס סובלני לטעויות והיחשפות לכישלונות של אחרים יכולים להפוך את הכישלון למנוף להצלחה.

ביבליוגרפיה

וינרב, ג' (2019). באנו לבאס: למה רובנו מתקשים ללמוד מכישלונות? גלובס. אוחר מהאתר globes.co.il.
קליימן צופן, ח' (2016). למידה מטעויות: על הזכות והחובה לשגות. הגיע זמן חינוך. אוחר מהאתר edunow.org.il.
שמש, א"ב (2017). למה חשוב ללמד על כישלונותיהם של אנשים מעוררי השראה? הגיע זמן חינוך. אוחר מהאתר edunow.org.il.

חלק שני — לשון

שאלה 6

שגויים (6) – הצורה התקינה:

1. מחמשים ואחת מיליון ← חמשים ואחד (מיליון)
 2. את חמשת העובדות ← חמש (העובדות)
 3. הנשיא השש עשרה ← (ה)ששה עשר
 4. בן אחד עשרה ← אחת עשרה
 5. במאתים חמשים וארבעה ערים ← מאתים חמשים וארבע
 6. בשלישי במאי ← בשלושה (במאי)
- תקינים (לא מתקנים): עשרים ושנים פרסים; בשנת אלף שמונה מאות ששים ואחת; פי שנים; חמשת אלפים מאה עשרים וששה ניסיונות.

שאלה 7

- א. I. משפט איחוי: [עם השנים הפעוט גדל], איבר א [והטעויות המקסימות שלו נכחדות בהדרגה]. איבר ב II. משפט פשוט.

- ב. (1) [אף על פי שאנו חיים בתרבות [שמקדשת את המצוינות]], פסוקית ויתור (ובתוכה [שמקדשת את המצוינות] – פסוקית לוואי) אנו שוכחים [שהדרך למצוינות רצופה למידה מטעויות]. פסוקית מושא (2) • התרבות מקדשת את המצוינות. • הדרך למצוינות רצופה למידה מטעויות.

שאלה 8

- א. (1)

- I. מניסויים שנערכו עולה [כי אנשים הצליחו ללמוד מצפייה בכישלון של אדם אחר]. – פסוקית נושא.
II. פישבך חושבת שערבי כישלונות מאפשרים למידה מכישלונות [כי במהלכם אנו לא עסוקים בהגנה על האגו]. – פסוקית סיבה.
III. מוריו של אלברט איינשטיין לא יכלו לנבא [כי איינשטיין יהיה אחד הגאונים בהיסטוריה], שכן הוא התקשה בלימודים. – פסוקית מושא.
(2) בכישלון – לוואי; למידה – מושא; על האגו – לוואי.

- ב. (1) לכאורה

- (2) ההסגר מביע את עמדת הכותב: באמצעותו הכותב מטיל ספק בתוכן הדברים – הוא רומז שגילוי הלב של המנהלים אינו בהכרח אמיתי.

שאלה 9

- א. I, III, IV (1)

- (2) משפט II – נשוא שמני; משפט V – נשוא כולל.
(3) במשפט IV "הולכת" מציינת התקדמות הדרגתית / התמשכות של התהליך (האמונה מתחזקת בהדרגה), ואילו במשפט V "הולכת" מציינת פעולה פיזית של הליכה – צעידה ממש.

- ב. (1) כישלון אינו רחוב ללא מוצא אלא מעקף.
(2) כל ההצלחות בחיים הן (רק) כישלונות שהוחמצו.
(3) להצלחה אבות רבים, ואילו הכישלון יתום. (אפשר גם: "...אבות רבים, אבל / אולם / אך הכישלון יתום")

שאלה 10

- א. I. בסמסטר הראשון נכשלת בבחינה.
 II. למדתי מן הטעויות שלי בבחינה הראשונה.
 III. בסמסטר האחרון של השנה ניגשתי שוב לבחינה.
 IV. הצלחתי בבחינה (בה).
 ב. אפשר להניח שגם אם (אפילו אם / אף אם / אף ש) ממש תתאמצו, תתקשו לחשוב על אנשים שנהנים להיכשל, משום ש (מפני ש / מכיוון ש / כי) בחברה ההישגית והתחרותית שלנו אנו מכוונים להצלחה ו (וגם / ואף) לסלידה מכישלון. משחר ילדותנו מחנכים אותנו לראות בחוסר הצלחה או באי-עמידה ביעדים תוצאה של פגם בהתנהלותנו או באישיות שלנו. עם זאת (אולם / אבל / אך / אף על פי כן / לעומת זאת), אם תשאלו יועצים ארגוניים ופסיכולוגים, הם יאמרו לכם שכישלון הוא כוח מניע מן החזקים שבנמצא.

שאלה 11

- א. (1) I. נושא; II. לוואי; III. מושא; IV. לוואי.
 (2) במשפט I – נושא; במשפט II – נושא.
 (3) החזרת – שם תואר; חזרת – פועל.
 ב. (1) I. נעשתה – אוגד; II. נעשתה – נושא.
 (2) משפט I: הייתה / נהפכה / הפכה / נהייתה. משפט II: קרתה / התרחשה.

שאלה 12

א.	עשיה	תשובות	נכונות	הבעת	שגויות	לדפ
השורש	ע-ש-י/ה	ש-ו-ב	כ-ו-ן	נ-ב-ע	ש-ג-י/ה	ד-כ-א
מילה לפי ההנחיה	מעשה / מעשה / תעשה	השיב / השיבו / תשיב / תשיב	כִּוֵּן / כִּוְּן / אָכַן / נָכַן	נָבַע / נִבְעִים / תִּנְבֵּעַ	לִשְׁגוּ / תִּשְׁגוּ	אָדַפְ / א

- ב. (1) ע-נ-י/ה
 (2) כשילד נִעְנָה – הווה; המורה נִעְנָה – עבר; מה נִעְנָה – עתיד.
 (3) הפועל היוצא דופן: "מה נִעְנָה לילד..." (המשפט השלישי).
 תפקיד הנ' בו: ציון זמן עתיד, גוף מדברים (אנחנו).
 תפקיד הנ' בשני האחרים: מוספית הבניין – סימן בניין נפעל.

שאלה 13

א. (1)

מילים בגזרת השלמים	מילים בגזרות הנחים	מילים בגזרת החסרים
מְרִיצָה	מְעוֹרְרִי	לְהַגִּיעַ
מְשַׁתֵּלִם	לְחוּשׁ	הַשְׁגִּים
	חֲקוּי	
	קָשִׁי	

(2) מְעוֹרְרִי – ע-ו-ר; לְחוּשׁ – ח-ו-ש; חֲקוּי – ח-ק-י/ה; קָשִׁי – ק-ש-י/ה.

- ב. • יִצְרִיתִיּוֹת: נוסף הצורן ז'וֹת, סוג הצורן: צורן גזירה, משמעותו: הפשטה (שם מופשט – התכונה).
• יִצְרִיתִיִּים: נוסף הצורן יִים, סוג הצורן: צורן נטייה, משמעותו: ציון מספר רבים (ריבוי).

שאלה 14

א. (1) זוג 1: "המורה לתנ"ך מְטַעֵם כהלכה את המילים" – ט-ע-ם.

זוג 2: "חברתי עָטְתָה מסכה" – ע-ט-י/ה.

זוג 3: "הילדים יִטְעוּ עצים" – נ-ט-ע.

(2) זוג 1: מְטַעֵם את התלמידים – לְהַטְעוֹת; מְטַעֵם את המילים – לְהַטְעִים.

זוג 2: טָעַתָּה – לְטַעוֹת; עָטְתָה – לְעַטוֹת.

(3) זוג 1: הפעיל; זוג 2: קל; זוג 3: קל.

(4) עָטְתָה – עָטָה; יִטְעוּ – נְטִיעָה.

ב. (1) נוכחים

(2) הותירו

שאלה 15

מילים במשקל המילה לְמִידָה	מילים במשקל המילה גְחוּף	מילים במשקל המילה הַקְנָטָה
טָעִיָּה (טעייה)	צִיּוֹן	הָעֶרָה
פְּסִילָה (פסילתם)	לְגִלּוֹג	הוֹרְדָה (הורדת)

ב. קבוצה 1: מְחִילָה – מ-ח-ל

קבוצה 2: מוֹרְשָׁת – י-ו-ר-ש

קבוצה 3: שִׁיבָה – ש-ו-ב

קבוצה 4: הוֹרָה – ה-ר-י/ה

שאלה 16

- א. (1) • בינוני (שלושה מתוך): יוצרים, דוברים / דוברות / דובר, סופרים / סופרת / סופר, עורך, מנחה.
- בסיס וצורן סופי (אחד מתוך): עיתונאית / עיתונאי, מחזאית, פזמונאית, תסריטאי.
 - שורש ומשקל (לא בינוני): יזם.
- (2) • בינוני: מיוחד / לחוץ / נוסף.
- בסיס וצורן סופי: אישי / אחרון.
- (3) קטלון: כישלון; קטלון: יתרון.
- (4) לדוגמה: סופרים – הצורן יים מציין רבים; עיתונאית – הצורן יית מציין נקבה. (אפשר גם: ספריית – ית מציינת נסמך; דוברות – יות מציינת רבות).
- ב. שִׁמְרֹן, בְּדִרְוֹן, קִבְּלֹן, בְּכִיִּן

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon